

Մանգրամի Էֆեսոս

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԷ ՎԷ ՄԵՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՍԷՆԷ

1866 ՅՈՒՆԻՍ 15 ՉՈՐՇԷՄՊԻՆՉ

ՆԻՄԵՐՈ 76

Մանգրամի Էֆեսոսը հաջորդապես 6 Եանի տեղեկություններ 300 շիւսիսէ վերինիւ, սենեկի գործարարի, բոսթա փարապր տախի իշխան օլարապ, 200 ղէ՛ օլուպ, ալթը այլըը 100 ղէ՛ օլու- ճապ, վէնիւսիսի տախի 50 ար փարապր տախի ղաճապ տրը :

Իլանտիւրն պէհէր սալթըլ իշին, պի- ռինճի տէֆատա 5, իքինճի տէֆատա 2, վէ իւշինճիւ վէ սայիր տէֆալարտա 1 Էր ղուրուշ ալընաճապ տրը :

Մէքթուպ վէ սայիրէ, իսթանպուլտա Պաղլէ Գաթուսա- խարիճինտէ, գարաղօլխանէ իլէ ճամիի շէրիֆ արա Էէ- ռինտէ քեային Շապօը խանընտա, Կարապետ 3. Փանտա- Էանըն 18 Նիւմբուլու օտասընա կէօնտէրիլէճէ տրը :

ԻԼԱՆԱԹ

Պիր իքի կիւն տիւր պիրապ նամիլաճ՝ օլտուղուսուգտան, սալը կիւնիւ Ման- ղուսմէմիլ չըգարըլաճամըլ տրը :

— Կէչէնլէրտէ, թաշալարտա օ- լուպտա, փարա իսթէտիքճէ սաղըլըլ- ղա վուրանլարտան պաղըլարըն ղազէ- թալարընը քէսմիշ իսէքտէ, պիր թա- ղըմլարը տաշա գալըլը օլտուղուստան, կէլէճէք բոսթատան պէտ իլէ օնլարը տախի քէպէճէյիլ. տիմէքտիր քի, 76 ընճը Նիւսիստէն սօնրա Մանղուսմէլէրի կէլմէյէնլէր պիլմէլտիլըլէր քի, սէպէպ փարա կէօնտէրմէմէլէրի տիր :

ԲԷՍՄԻ ԹԷԼԷԿՐԱՅ

ՕՍՄԱՆԼԸ ՖՕՆՏՕԼԱՐԸ

Լօնտրա, 26 յունիս.

Էսհամը Ուսուսիլիէ աշըլտը 285-8
» » գարանտը 287-8

ԻՍԹԱՆԳՕԼ

ԷՍՀԱՍԸ ՈՒՄՈՒՄԻՅՅԷ

Օսնիս	15	Էն Էիւքսէք	54-18
»	»	Էն աշաղը	54-1
»	»	Գարանտը	54-8
»	14	Աշըլտը	54-8
»	»	Էն Էիւքսէք	54-12
»	»	Էն աշաղը	50-33
»	»	Գարանտը	54-7

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԽԱՐԻՃԻՅՅԷ

Մուհարէպէ հաղըրնտա կէրչի պիւ- յիւք պիր հափատիս ալընամամըլ տրը, չիւնքի Ավսթրիա օրտուսու հէր շէյի կիլի սագլամագտա տրը. տիմէք տիր քի, իսթէտիկի վուգուսթը պիլտիրիպ, վէ իսթէտիկիսի սէթը իլլէմէքտէ տիր :

Տիկէր մուհարիպ տէվէթլէր տախի

այնի թարիգի իթթիլապ իթմիշլէր մի- տիր, իթմէմիշլէր միտիր պիլմէյիլ. լա- քին, շու գատարը մէյտանտա տրը քի, պիր գաշ կիւնտէն պէրու կէլէն խապէր- լէր, Ավսթրիա հաղըրնտա խալըլը սու- ռէթտէ տիրլէր. լաքին, Էկէր սահիհէն օրտուսա խարիճտէն հիշ պիր Էապանճը- յը, վէ հաթթա գաղէթա մուսպիլլէ- ռինի տախի պըրագմամագտա իսէ, Էա- լընըզ քէնտիլլէրտէն չըգան հափատիս- լէրտէ շիւքհէտէն խալի օլամագլար :

Շիմտիքի հալ պիլ պիր իքի ուֆագ հափատիլէրի պէյան իլէ իգթիլիա իտէ- ռիլ :

Տիւնքի Լա թիւրքիտէ օգուստու- ղունա կէօրէ, բազար իրթէսի կէլէն պիր թէլէկրաֆտան, Ավսթրիա ասկէրի, Օբէն ֆիւթուհաթընտան սօնրա, Պը- ռէղափա տօղթու Էէօրիւմիւշ, վէ օրա- տընը տախի ղապթ իթմիշ տիր : Պուն- տան, Ավսթրիալըլարըն, Բրուսիա մա- գարըլը հիւքիւմէթի օլան Պէրլին իւզէ- ռինէ տախի հիւճում իտէճէքլէրի շիւք- հէ օլունմագտա տրը :

— Տիւնքի Լէվանթտա օգուստու- ղունա կէօրէ, Ավսթրիա սէֆարէթխա- նէսինէ կէլէն պիր թէլէկրաֆտան, բա- ղար կիւնիւ Ատիթտէ պիր մուհարէպէ վուգուս պուլմուշ, վէ իթալեալըլար մէյտանը մուհարէպէտէ 8,000 քիշի պը- րագարագ կէրի չէքիլմէյէ մէճպուր օլ- մուշ օլտուղլարը անլաշըլմըլ տրը :

— Ֆրանս նամ միւթէպէր ղաղէթա շու- վէճ իլէ պիր պէնտ նէշը իլլէմիշ տիր :

« Պու մուհարէպէ չօգ սիւրմէտէն միւպէտտէլի միւսալէհա օլուր, վէ պէլ- քի պիրինճի տէֆա օլաճագ պիւլիւք մուհարէպէտէն սօնրա, իքի թարաֆտա սուհիւն չարէսինի արամագա գաղըլ- չըր, չիւնքի Ավսթրիա վէ իթալեա

տէվէթլէրինին թէտարիքեաթը հարպի- յէ վէ ասքէրիյէ մէսարիլի իշին, խա- ղինտէ տէվճուտ օլան աղճէ պիլթուր- տէն սօնրա, միւսթէհիլ իւլ իֆա աղտ օլունան իսթիգրաղաթ աղճէլէրի տախի սարֆ ու իմհա իտիլմիշ, վէ իսթիգրաղ Էօլարը տախի պիւթիւն պիւթիւն գա- բանմըլ տրը :

« Էկէրչի Բրուսիանըն շիմտիլէք աղչէ- ճէ քէքտէ մուղալիգատը Էօգ իսէտէ, Ավսթրիայէ Նիսպէթլէ, ասքէրի աղ տրը, վէ հէմաէ ասքէրի ֆապրիգալար- տան վէ Էօթէտէն պէրիտէն ճէմ իտիլ- միշ ամիլէ վէ րէնպէր թաղըմը օլուպ, պուլնլար սիլքի ասքէրիտէ պուլունտուգ- ճա, իշլէրի Էիւգիւ իւսթիւնէ գալըպ, օ ճիհէթլէ տախի տէվէթ ու միլլէթէ խալլի գիյան թէլլէթիւպ իտէճէք տիր :

« Պունտան պաշգա Էֆրատը Էհալի հարպտէն միւթէնէֆիլը վէ րուկէրտան օլուպ, Էքսէրիսի գալըա իսթէմէմէքտէ տիր :

« Պէնիմ պիլիշիմէ վէ րէվիշի հալտէն անլաեըլմա կէօրէ, Ֆրանսա, իթալեա իլէ ույուշուպ, պու ճիհէթլէ իթալեա տէվէթի Ֆրանսա տէվէթինին Էա մու- ալլէնէթի հարպիյէսի, վէ Էալուտ գուվ- վէի նուֆուգիյէսի իլէ, վէնէտիլի գա- միմէի մէմալիք իտէճէք, վէ պունա մու- գապիլ Ֆրանսաեա Սաղտէնեա ատասընը վիրէճէք տիր (ճէղիլէի մէղքիւրէ Կիրիտ ատասընտան ճէսիմ վէ մամուր տուր) :

« Ֆիլ հաղըգա իթալեա տէվէթի մէղ- քիւր ատալը Ֆրանսայա թէրք իտէր ի- սէ, իմէրաթօր աղտէմի ամալը օլան պիր շէյէ նալիլ օլաճագ տրը. չիւնքի, պուն- տան Էվիլ պիր միւնասէպէթ իլէ « Ագ- տէնիլին Ֆրանսա կէօլիւ օլմասը արգու իթտիլիմ պիր շէյ տիր » տէմիշ իտի, ճէ- ղէրէի մէղքիւրէ Էլինէ կէշտիքտէն սօն-

րա, Ագ-տէնիզ Ֆրանսա կէօլիւ օլտու տի-
մէք տիր :

«Մէսէլէի հազարէնին հարպը ինթաճ
իլլէմէսի իմբէրաթօրուն զիննին Ֆէնա
հալտէ թախտիլ վէ թէ չվիշ իլլէմիշ տիր :
չիւնքի, շու մուհարէպէտէ Բրուսիա զա-
լիպ կէլսէ, գըրալը, Ալմանեաեր զերի ի-
տարէսինէ տըպ Ալմանեա իմբէրաթօր-
լուղունու իլան իտէճէք, վէ Ալմանեա
Բրուսիա մէմալիքինէ միւնզամմ օլտուգ-
տա, Բրուսիա տէվլէթի նուլթուսմա վէ
նուլթուգճա Ֆրանսայը թէգատարիւմ ի-
տիպ, մէմէքէթին, ճէսամէթի իսէ, Ֆը-
րանսա մէմալիքինին պիր պուչուզ միսլի
օլաճագ տըր : Ալսթրիա զալէպէ իթսէ,
օ տախի մէմալիքինին կէրէսի կիպի թէվ-
սի վէ գուվլէթ ու միքնէթինին թէգետի-
լիէ, էվրօպատա պիրինճի ըիւթպէտէ ի-
թիպար օլունան տէվլէթլէրին պիրինճի-
սի օլաճաղընտա շիւբէ օլմայրու, օ հալ-
տէ վէնէտիլի վիւմէտիքտէն պաշգա, էվ-
վէլլէրի զայիպ իթտիկի մէմալիքի տախի
մա զիյատէ իսթիհսալ իտէճէք տիր : իշ-
թէ պուրալարընը Ֆրանսա տէվլէթի տիւ-
չիւնտիւքճէ, շու մէսէլէյէ գարըճամմա-
սը միւսթէ հիլլի տիր զանն իտէրիւմ :

«Բրուսիա հիւքիւմտարընտան մէշ-
հուր միւթէվէֆա Տէլի Բէթրօնուն ու-
ֆատ ու ախլաֆընա պըրապմըշ օլտու-
ղու վասիյէթիւմմէսինին իւչիւնճիւ
պէնտիւտէ, հէր նէ վաղըթ Ալմանեա
մէսէլէսի օրթաեա չըգա, Բրուսիա տէվ-
լէթլինին պիհիւմմի հալին պունա միւ-
տախէլէ իթմէսի, վէ ալթընճը պէնտիւ-
տէ Ալմանեա իլէ տայիմա միւթթա-
ֆըգ վէ միւթթահիտ օլուպ, Բրուսիա
բընսղատէլէրինէ Ալմանեա տարլգատէ-
կեանընտան գըգ ալընպ վէրիլմէսի,
վէ օնունճու պէնտիւտէ հիւքիւմտար-
լարընտան պիր պիրի ալէյհիւտէ իթթի-
ֆագ իտէնլէր օլուր իսէ, իճապը հա-
լին իճրասըյա պէրապէր, տայիմա Ալ-
մանեա հիւքիւմտարընըն Բրուսիա տէն
իսթիմտա տէ վէ իսթիանէյէ միւհթաճ
պըրաղըմալարը շարէսինին իսթիհսալը
պէր թաֆսիլ թէնպիհ վէ թալսիլէ ի-
տիլիշ տիր :

«Բրուսիա տէվլէթլինին բօլթիլգասը
վասիյէթիւմմէ ահքեամընտան շաշմա-
յաճաղը կիպի, Ֆրանսա տէվլէթլինին
բօլթիլգասը տախի պու մէքքէգտէ տիր :

«Ֆրանսա տէվլէթլինին Ալմանեանըն
հիւքիւմմէթի միւսթաղիլէ հէյէթիլէ
կիրմէսինտէն իսթիլ ու հազէր իլլէմէ-
սինտէ հազգը վար տըր : լաքին, վէնէ-
տիլի Ալսթրիա տէն տըպ իթալէտա վէ-
րէրէք տէվլէթի միւշարիլէյհանըն թէվ-
սիի մէմալիք իթմէսինէ նէ ազլ իլլէ րազի
օլույօր, պունու պիլմէմ : չիւնքի, ի-
թալեա տէվլէթի վէնէտիլի իսթիհսալ
իթտիկի թագտիրտէ նուլթուսու գըրգ

միլիօնա թագարրիւպ իտէճէք վէ պէշ օն
երւ ասայիշտէն սօնրա, պու տախի շիւ-
տիքի կիպի Ֆրանսանըն հէր սէօղիւնիւ
տիլլէմէյիպ րէտտ իտէպիլլէճէք տիր :

«Սէնինի սապըգատէ պէհէր սէնէ,
մէվսիմիսայֆտէ Ֆրանսա տէվլէթլինին ա-
սաքիլի մէվճուտէսինին Շալօն նամ մա-
հէլլէ նազլ վէ ճէմիլլէ, պիր իլլի այ գա-
տար իգամէթ իլլէ, արա սըրա իճրալի
թաալիմ իտէրէք, մուախսարէն, հէր ա-
լայըն մահէլլինէ ալտէթ իլլէմէլէրի ա-
տէթի գատիմէլէրի իգթիգատընտան պու-
լունմուշ իսէտէ, պու սէնէ էվրօպաճա
վուգու պունան գարըճըգլը սէպէպիլլէ,
իշ պու մէվսիմի սայֆտէ, ասքէրին էք-
սէրի մէվաքի վէ մահալլը միւթէատտի-
տէնէ թայեին վէ իգամ գըրընտարագ, ֆա-
գաթ երկիրմի տէօրթ պիւտէն իպարէթ
օլան իսաստէ ալայընըն մահէլլէ մէվքիւր-
տէ պուլունմալարընա գարար վէրիլմիշ
իտուկի ախպարը մէվսուգատէն տիր :

«Տանրմարգա գրալընըն քէրիլէսինին
Բրուսիա իմբէրաթօրունուն վէլիիհատընա
ազտ ու թէնքիհի մատտէսինին գարար-
լաշտըրընտը, վէ վէլիի ահտը միւշարի-
լէյհ զայէթ նազիք իսէտէ, թահալի
ուլում վէ մէարիֆէ արգու վէ իսահիշ
օլմաղընտան, կէչէնլէրտէ վէտէրի թա-
րաֆընտան, պու պապտէ իրտտ օլունան
նասայիհէ գաիտի սանտալի իմբէրաթօրի
օլանլար իչին, ուլում ու մէարիֆին իւ-
գումու օլմաղընտա տայիլ ճէվապ վէրիլ-
միշ իտուկի զագէթալար ըիվայաթընտան
տըր :

«Բրուսիա տէվլէթլինին սէրասքէրի օ-
լան ճէնէրալ Բանկէլին միւսինն վէ թա-
պիլաթը թիլ օլտուղընտան, պու քէր-
րէ ազլ օլունարագ երիլնէ, գըրալը վէլի
ահտընըն Սէրասքէր նասպ վէ թայեին
գըրընտը, վէ միւմայիլէյհ Բանկէլ մու-
հապպէթի միլիյէ վէ վաթանիյէսի ճի-
հէթիլլէ, պէօյլէ պիր վագըթտա քէօչէյի
իսթիլահատա էվլաթ կիւզար օլմա-
սընը թէճիլլէ իտէմէյիպ, հէր նէ գա-
տար մուհարէպէյէ իլլէթիտարը եօլ իսէ
տէ, մուգատտէմա միրալայընը էանա-
սընտա պուլունտուղու ալայա օլուն
պայրագտար եագըմասը իսթիտաընտա
իտուկի հապատիսի մէվսուգատէն տիր :

Ճէրէթ

— Բէթրոպուրկ չէհրինին էհալիսի
սէնէի հալիլէի միլատիլէնին մահը քեա-
նունի սանիսի զուրրէսինտէ պէշ իիւղ օ-
թուղ տօգուգ պին եիւղ երկիրմի իլլի
նուլթուստան իպարէթ պուլունտուպ,
մրգատար մէվքիւրտէն 313,443 նէֆէրի
զիւքուր, վէ 225,679 նուլթուսու տախի
իւնաս պուլունմուշ օլտուղու, իճրա օ-
լունան թահգըգաթը իսթաթիսթիլի-
յէտէն անլաշըմըշ տըր :

Նէգտի էրպապը թիճարէթտէ սէ-

թիր օլմաղըն իւզրէ, ֆիլ տիլինտէն
միւթէատտիտ էչեա իմալ օլունուպ,
պունտան հէր մէմէքէթտէ քիւլլիլլէթ-
լու մրգտար գուլանըմագտա օլտու-
ղու կիպի, Ամէրիգատա Շէֆիլտ նամ
չէհրին ճիվարընտա վագը եալընը պիր
ֆապրիգանըն պու մագուլէ մասնուաթ
իչին, սարֆ իթտիկի ֆիլ տիլինին իս-
թիհսալ վէ թէտարիլի իչին, սէնէտէ
երկիրմի պին ֆիլին սայտ ու գաթլ օ-
լունմաթը լազըմ կէլտիլի, վէ հայվանաթը
մէգըլուրէ իսէ, սիւրաթլէ չօղալամա-
մագ միւնաստէպէթիլլէ, մուախսերէն
մրգտարը զիյատէ նագըսէ վէ գըլլէթ
պուլունշ օլտուղունա մէպնի, էօյլէ կի-
տէր իսէ, եագընլարտա ֆիլ տիլինին եէ-
րինէ գուլանընապիլմէք, վէ խուսուսիլլէ
պիլարտօ օլունունտա միւսթամէլ կիւլ-
լէլլէր ինչա վէ իմալընա սալիհ օլմագ
իւզրէ, ուսուլու քիմիա վասըթասըյ-
լա, տիկէր պիր մատտէի մախլութանըն
իսթիլա վէ իճատընա մուվաֆֆագ օլա-
պիլլէճէք օլան զաթա միւքեաֆաթ իթա
օլունմագ իւզրէ, Ամէրիգա թիւճճար-
լարընտան պիրիսի, պու տէֆա պին ին-
կիլիլլէ լիւրասը թախսիս վէ թայեին իթ-
միշ օլտուղու, մէսթուրի սահայիլի էվ-
րագը հապատիս պուլունմուշ տուր :

Թ . Թ .

ՀԱՎԱՏԻՈՍԹԸ ՏՈՒՅԻԼԻՅԷ

Նասը քի իլան իտիլմիշ իտի, ճիւլու-
սը հիւմայուըն հաղըթի Փոտիշահի
չէհրի պինի, Պէպէքտէ տէվլէթլու Ալի
բաշա հազըթլէրի սահիլսանէլէրինտէ,
բէք միւքէմմէլ սուրէթտէ իճրայէ կէլ-
միշ տիր :

— Մըսըր վալիի ճէլիլ իւլ իւնվանը ֆէ-
խամէթլու տէվլէթլու բաշա հազըթլէ-
րինին, կէչէն փագտը իրթէսի կիւնիւ
իսկէնտէրիյէնէ միւթէվէճիհիլն Տէրի-
սէտտէթտէն հարէքէթ պուլուրմուշ օլ-
տուգլարընը եագմըշտըգ, միւշարիլլէյհ
հազըթլէրի ֆալայի սուլթանիյէնի թէշ-
րիֆլէրինտէ ըիւքիւպի ալիլէրինէ մախ-
սուս օլարագ, Լօնտրատա ինչա վէ իմալ
իթտիրտիլլէրի Մահրուսէ նամ վալիօրա
նագլ ու ըիւքիւպ իլլէ գըրգ սատթ գար-
լընտա, եանի կէչէն շարչէնպիհ կիւ-
նիւ սաաթ օնտա իսկէնտէրիյէնէ միւ-
վասէլէթ պուլլուրմուշար, վէ իւմէրա
վէ մէմուրինի Մըսրիյէ հազարաթըպիլ
ումում իֆայի րէսսի իսթիգալ իթմիշ-
լէր տիր :

Էհալիի Մըսրիէ, միւշարիլլէյհ հազ-
րէթլէրինին թէշրիֆի ալիլէրի կիճէօի
իճրայի չէհրի պին իլլէմէք էֆիլէսիլ-
լէ, պիր խայիլ վագըթտան պէրու հա-
զըր վէ ամատէ պուլունտուգլարը ճի-

հէթէ, եւ վրի մէջ քիւրին կիծեսի, էս վագ ու բազարտէ գանատիլի ընկեալ ընկ վէ կէտնակէտն մահիթապ վէ ֆի շէնք եագըլարագ, իծրայի շատի վէ մէ սարր վէ վիրասէթ ու վիսայեթ մատ տէլէրինին թատիլ վէ թայեինինտէն տօ լայը, իւմէրա վէ մէմուրինի Մըսրիյէ հազարաթը, միւշարիլէյ հազըթթիլինէ իֆայի ըստիմէի թէպիլիք ու թէհնիեթ թիլլէ, տուայի վաճիպ իւլ էտայի թէ մատիի էյեամի էօմր ու շէվքէթ վէ սաթ վէթի թաճատարիեթ թէրտիլիէն, միւշա ըրիլէյ հազըթթիլինին էսնիլէի ճէմիլէ լէրինիեատ վէ թէգըլար իթմիլէր տիր:

Վարիտ օլան թէլէղրաֆինամէ միւ Ֆատընա նագարէն, վարօրը մէգըլուրուն Գալայի-սուլթանիլէտէն գըրգ սաաթ զարֆընտա իսկէնտէրիլէտէ միւվասէլէ թի, գուվլէյի աթիլէսիլլէ օլուպ, էօիւ սա թամ գուվլէթի վէրիլիլի թագ տիրտէ, օթուգ իքի սաաթտա վասըլ օ լապիլէճէկի աղնաշըլմըշ տըր:

— Պուքէրը իսկէնտէրիլէտէն ալընան պիր գըթա թէլէկրաֆինամէ մէպիլէ նա գարէն, իլլահիւլ համս վէլ միննէ, ագ թարը Հիճապիլէ վէ հապալիի Մըսրիյէ արաճիլի գապիլինտէն օլարագ, ըիվայթ օլունան գօլէրա իլլէթիլինտէն սալիմ օ լուպ, շիմտիլէտէկին պիր էսէրի կէօրիւ լէմէտիլի, վէ պուճա տայիլի աթըպպայի մէվճուտէ թարաֆլարընտան թանգիմ վէ թէմհիլ օլունան մագպաթանըն սուրէ թի թէլէկրաֆ վասըլթաըլա սըհհիլէ մէճիլիլէ թագտիմ օլունտուղու անլա շըլմըշ տըր:

— Պագը ճինայաթը խաֆիլիլէ իլէ Պապը վալէայի զապթիլլէտէ վէ մէտու շէն Պապը Ալի թօմրուղունտա մահպուս պուլունան ահապը ճէրահիմ վէ տիւ յունտան պիր թագըմընըն ճիւլուսի մէ յամին մէնտուսու հազըթթի Փատիշահի եւվի մէսուտիլէ միւսատըֆ օլան բա գար իրթէսի կիւնիւ սէպիլլէրի թալս լիլէ իտիլէճէկի իշիտիլմիշ տիր:

— Խալէբար-խանը թամաքբարանիլլէ պագը էրպպըր զարագ թարաֆլարըն տան, շու արալըգ Տէրի-սաատէթտէ, գայիմէ չըգարըլաճաղընա տայիլ պիր թագըմ արաճիլի նէշր օլունտուղու ի շիտիլլէքտէ օլուպ, պէօյլէ պիր շէյին ապը օլմատըղը շէօյլէ տուրսուն, տայիլ ըէյի թաթապիլուրէ պիլէ կէլէտիլի տէր քեար իքէն, նէշրիեաթը վագըա միւ ճէրրէտ իլթիլարի քիզպ ու տիւրուղ տիմէր օլունտուղունտան, օ մագուլէ է քեաղիպէ հապալէի սէմի իթիպար օ լունմամագ իլին, խայրխահանէ պէյանը մալիւմաթը սահիհէեթ իպթիտար իլլէ տիք:

— Աֆիւնիսար-Հիսարը հապալի սինտէ, պու սէնէ աֆիւնի հասըլաթը նըն պօղուգճա օլունտուղունտա իղմիր դա զէթասը ըիվայթ իտիլար:

ՃԵՐԻՏԵ

— Կէրէք Էվրօպատա, վէ կէրէք պուրատա, մալլարճա լայըգը պիր սա թըշ, վէ էմիլլէթ օլունաճագ զալի պիր ֆիլյաթ պուլունմատըղընտան, պիր գալ հաֆթատան պէրու մոլ ֆիլյաթլարը պէյանընտան սարֆը նագար օլունմագտա տըր:

— Շու աթիլտէքի տիգըլաթա շայան մէթթուպու պուլունտան պիր գալ հաֆթա էվլէլ Էրզրումտան ալմըշ, վէ նասըլ իսէ գայպ իթմիլ իտիլ: Պու տէֆա քեաղտ լարը գարըշտըրը իքէն հէր նէ գատար էլիմիլէ կէլմիշ, վէ տէրճիլի միւսարաթ իթմիլ իսէքտէ, բօլթիլգաեա տայիլ օլան հապաթիլլէրի բէք պաեաթլանմըշ տայը լաճաղընտան, Էալընըգ ազգային ճիւլլէ լէրինի տէրճ իթմիլիլ տիր:

Իմտի, մէգըլուր մէթթուպու եագան տօթթու մուգտան մագուր տիլէյէրէք, եի նէ քէնտի թահիրաթը տէվամէ հիմմէթ իթմէսիլի ըէճա իտէրիլ:

Պու մէթթուպ իւգէրիլէ, բաթրիլ խանէյէ սէօյլէնիլէճէք բէք չօգ շէյլէր վար իտի իսէտէ, էսէֆ իտէրիլ քի, գա լէմէ ալմաեա գուտրէթիմիլ Էօգ իտի:

.....

«Կարգն եկաւ դէպքերուն ամենէն ծանրին, զոր քաղաքիս մէջ մեծ յուզմունք պատճառեց, եւ որուն հրատա ըսկուլթիւնը անպատճառ եւ ամենէն մերձակայ թերթերնուգ մէջ կը խնդրեմ: Կազալեմ նաեւ որ այս դէպքերը հրա տարակաճ թերթերնէգ՝ մէկ երկու օրի նակ աւելի իրկէք: Դէպքին պատմու թիւնը դպրոցին արձանագրութիւննէ ընէ քաղաքը ըլլալուն վստահ եմ, որ պէս զի անոր մէկ կէտին վրայ անգամ չըկասկածուի:

«Ամոյս մէջ յետագայ աղետալի դէպքն տեղի ունեցաւ դպրոցիս բնդ աեալին, գասատուաց, եւ վարժապետաց վրայ դպրոցիս դաւթին եւ դրան առջին:

«Ապրիլ ամսոյ 30 ին դպրոցին ու սուլմարանին աշակերտաց ամօրեայ քըն նութիւնն կատարուելով ըստ կանոնի, քննութեան մէջ մտած աշակերտներէն մէկ քանին ՚ի վարս անգղաստ նշանակ ուաճ լինելուն, եւ յատկապէս նոցա վրայ թուաբանութեան եւ աշխարհագրութեան գասատուին կողմանէ՝ գասարանին մէջ անպարկեշտ լինելուն պատճառաւ բողոքուաճ ըլլալուն, վարժարանին բնդ հանուր տնօրէնն ամօրեայ քննութեանէն յետոյ արժան գատերէ իբրեւ պատիժ

յիշեալ տղայոց՝ շաքաթական օրագրու թեանց քննութեան ժամանակ ստացաճ պատուանշաններէն մէկ մէկ հատ ետ առ նել, այս տղայքն են յետագայ թիւերը 1-2-3-8-9-13:

«Վերի տողին մէջ յիշատակուաճ թիւերէն 1 ըդ թիւն նոյն օրը քննութեանէն յետոյ, առանց հրամանի կելէ տուն կը փախչի, եւ կերթայ քաղաքիս անուանի Պետրոս քահանային քով (որուն տունն տղան կը կենար), տղան յիշեալ քահանային ինչ կը պատմէ ինչ շե պատմեր, վերջապէս քահանայն կը տաքնայ տղային պատմութեանէն, յորմէ անմիջապէս կելէ դպրոց կը դիմէ, տըն տեսին կը հարցնէ որ տեսուչ է ինչ է ներսն է թէ ոչ: Երբոր տնտեսէն կիմա նայ որ ներսը չէ, կելէ ազգային առաջ նորդարանը կը դիմէ: Այս միջոցին դրպ լոցին տնօրէնն առաջնորդարանը օտարա կան պատուաւոր հիւրիմը հետ տե սուլթիւն եւ խօսակցութիւն կ'ընէ եղեր ՚ի նպատո գրատան ազգային վարժարա նին, յիշեալ քահանայն այս միջոցին դէպ ՚ի տեսուչն քալելով ալ բերնէն ինչ որ կուգայ կը հանդիլի ցով քրէական ծանր մեղաց խօսքեր տնինայ ուզաճին չափ կը տեղայ տնօրէնին վրայ: տնօրէնն այնպիսի անուր խօսքեր լսելով ՚ի կրից ըմբռնեալ մէկ ժամու չափ առաջնոր դարանին սենեկին մէջ ուշաթափ կիլ նայ, որն որ բժշկաց դարմաններով ցարգ այս դէպքին պատճառաւ կը դարման ուի:

«Յիշեալ անուանի քահանայն առաջ նորդարանէն ելաճ ժամանակ՝ այն միջոցին իրեն դէմը կելայ դպրոցիս հայկա բանութեան երկրորդ եւ ազգային պատ մութեան գասատու տէր Գրիգոր պատ ուելին, որ զինքը յանդիմանելով կըսէ «տէր, տէր ամօթ է, նայէ ինչ կը խօ սիս» յիշեալ անուանին կը գառնայ տէր Գրիգորին ալ ուզաճին չափ անառակ, ցով վերջապէս տնօրէնին խօսաճին կրկնապատիկը կըխօսի, ասկէ զկնի դպրոց գալով յիշեալ 1 թիւ տղան կը կանչէ, եւ գործքերը վերցնել տալով կը տանի, բաւական հայհոյանաց անպարկեշտ խօս քեր ալ դպրոցին վարժապետաց եւ կա ուալարաց խօսելէն զկնի: Այսպիսի անտեղի եւ անարգական գործքիմը վրայ դպրոցիս բոլոր վարժապետները յատուկ բողոքագրով բողոքեցին թաղական խոր հրդոյն որ եթէ այս անտեղի իրին ար ժանաւոր պատժոյ տնօրէնութիւն մը ըլլալու միջոցներ ՚ի գործ չը դրուի, իրե ամէնն ալ իրենց վարժապետական պաշ տօնից պիտի հրաժարին, բայց ցարդ բողոքագրերնուն պաշտօնական կերպով պատասխան չեն առաճ եւ անոր կըս պատեն:

«Այս դէպքը Տ. Պետրոսին անարժան գործքերուն էն փոքրն է, բայց ուրի՞ վստահանալով եւ ապաւինելով կը համարձակի գործել, ա՞ն կ'ուզէք իմանալ Յարութիւնն եպիսկոպոսին . Տ. Պետրոսին պաշտպանը Յարութիւնն եպիսկոպոսն է : Թէպէտ աս ըսածս հաստատուելու հարկւրաւոր ապացոյցներ կրնամ առաջ բերել, բայց բաւական կը համարիմ գրաւոր ապացոյց մը միայն յառաջ բերել : Անցեալ տարի քաղաքիս մէջ սոյն մեծ յեղափոխութիւնը տեղի ունենալուն բուն պատճառը ի՞նչ էր : Ահա՛, այս քահանայն գիւղացւոց . . . հարկւրաւոր անգամ բռնաբարելուն, եւ վանքերուն բոլոր ինչքերը եւ եկամուտները կողոպտելուն, եւ ուրիշ բարբարոսական վարմանց դէմ հասարակութիւնը խնդրեց որ վանահայրութենէն զինքն հանուի : Երբ թէ ինքն ալ աչքէ ձգեց : Մէյմ'ալ ահա՛, պատրիարքական հեռագիրը եպիսկոպոսը Պօլիս հրաւիրեց, ինկաւ ճամբայ՝ Տ. Պետրոսն ալ հետը զնաց մինչեւ Տրապիզոն : Տրապիզոնէն Տ. Պետրոսը կարին դառնալուն, Յարութիւնն եպիսկոպոսը ձեռքը յանձնարարական գիր մը կուտայ ուղղեալ առ չորս իշխանս քաղաքիս, որոց ահա մէկ պարբերութիւնը հոս յառաջ կը բերեմ «գրաբերս այս բարեշնորհ Տ. Պետրոս սիրելին մեր եւ ձեր, մեզ ընկերակցեալ մինչեւ ի Տրապիզոն եկաւ ի շնորհս երեսաց մերոց, յորմէ մեծապէս գոհ եմք : այժմ՝ վստահացեալ ի խնամս մարդասիրութեան ձեր դարձուցանեմք այդ ձեր պաշտպանութեան տակը՝ եւ այլն եւ այլն : Այ տարակոյս կը վերցնէ՞ որ Տ. Պետրոսին պաշտպանն Յարութիւնն եպիսկոպոսն է : Դուք շատ անգամ ձեր լրագիրներուն մէջ նիկոմիդիոյ հռչակաւոր աւագակապետ Լէֆթէրին վրայ խօսած էք, հաւատացէք, բարեկամ, որ անիկայ Տ. Պետրոսին երկրորդը դեռ չկրնար համարուիլ, եթէ ժամանակ ունենամ եւ այս անարժան քահանային գործքերը ձեզի պատմեմ գիտէ Տէր պիտի սոսկաք, ուստի կը վայելէ որ այս քահանայն առաջին Լէֆթէր, եւ Լէֆթէրը երկրորդ Տ. Պետրոս անուանենք : Ահա այսպիսի քահանայ մ'է որ Յարութիւնն եպիսկոպոսին պաշտպանութիւնը կը վայելէ . . . »

«Վերոյիշեալ դէպքը Յարութիւնն եպիսկոպոսը Պատրիարքարանն գրելով,

պատժոյ տնօրինութիւնն խնդրեք է. Հոս ալ Յարութիւնն եպիսկոպոսին խորամանկութիւնը կը տեսնուի : Պատրիարքարանին կը ծանուցանէ այնպիսի կերպով որ լոկ սոյն յանցանքին պատիժ մը տնօրինուի, չընշանակելով որ ալ այս քահանային նկատմամբ կարնոյ ժողովրդեան բողոքը մինչեւ յերկինս հասնելուն տեղ մը աքսորելու համար Բ. Դուէն հրամանադիր մը խրկեն : Կարծեմ որ Յարութիւնն եպիսկոպոսը իր նամակին մէջ սա ալ զըրած է թէ եթէ հրամաննիդ կըլայ նէ, զինքը քահանայագործութենէ դադրեցընենք, այսինքն ծանուցում ընենք ժողովրդեան որ ալ անիկայ քահանայ չիճանչնան : Արդէն անիկայ ծանցող ո՞վ էր, եւ մինչեւ անգամ ինքն իսկ իրեն քահանայ կը ճանչնար, ո՞չ երբէք : ուստի պատիժ կը համարուի՞ այն բանը, որ արդէն ինքն իր յօժարութեամբ եւ սիրովը զայն ի գործ դրած է : Ասկէ ետքն ալ Յարութիւնն եպիսկոպոսին պարտքը անոր հոգւոյն վրիճարկութեանը համար աշխատիլ իրեւ հոգեւոր հովիւ, եւ փոխանակ անիկայ աւելի լրացնելու՝ քահանայ մի ծանցնաք զայն՝ ըսելով, լաւ չէ՞ որ Ազգային վարչութիւնէն հրաման խնդրէր զայն կամ Լիւի կամ Կոռուց կամ Սեւան եւ կամ ուրիշ տեղ մը խրկելու, ուր թեւեւ օր մը զղջայ իր անցեալ գործքերուն վրայ եւ ապաշխարէ : Ուստի այս մասին Ազգային վարչութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմ խոնարհաբար : Թող գիտնայ Ազգային վարչութիւնն որ եթէ Տ. Պետրոսը քաղաքէս չհեռացնեն, ապագային մէջ ոչ միայն խիստ զայլթակ դական այլ եւ ծանրակշիռ իրեր կրնան պատահիլ, որ իրեն համար թերեւս մեծ մտատանջութեան առիթներ ըլլան, ինչպէս որ Յարութիւնն եպիսկոպոսն ալ թէ որ Տ. Պետրոսին անցեալ չար գործքերը չզգուէր, այս անգամուան ծանր դէպքը տեղի չէր ունենար :

«Յարութիւնն եպիսկոպոսը՝ կը յուսայինք որ անցեալ դէպքերէն խրատուելով՝ այն անգամ Կ. Պօլիսէն դառնալուն իր ընթացքը բոլորովին կը փոխէ, եւ քանի մը օր ալ այնպէս երեւնալով մեզ բաւական ուրախացուց, սակայն հետզհետէ նորէն նոր առաջի ընթացքը բռնելու ետեւէ է, թերեւս ալ չի վախնար որ նորէն Պօլիս կանչուի, վասն զի Սահմանադրութեան հրահանգէ : Մոռցած է Յարութիւնն եպիսկոպոսը որ հերոսն ի՞նչ դժուարութեամբ կըցաւ դարձեալ իր առաջնորդական դահուլ վրայ բազմիլ թէ ի՞նչպէս նամակ նամակի վրայ եւ հեռագիր հեռագրի վրայ կը զրկէր իր բարեկամներուն, եւ զինքը նորէն կարնոյ առաջնորդ ուղղելու համար մահսէր կը խրկէր, թէ ի՞նչպէս Պօլիս ալ ուզէ բերն բարեկամ

չուներ, եւ նոյն իսկ կարնեցւոց մէջ ունեցած բարեկամներն ալ վրան համարում չունենալով, ի՞նչ որ իրեն նորէն կարին խրկուելուն համար կը խնդրէին, յակամալից եւ իրեն սաստիկ թախանձանքովն էր, եւ ոչ թէ սիրով եւ յօժարութեամբ : Այս խօսքս հաստատուելու համար, ահա Պօլիսէն իրեն ընտիր բարեկամին մէկ նամակին մէկ պարբերութիւնը յառաջ կը բերեմ, որոյ շարագրութիւնը թէպէտ աղճատեալ է, բայց նոյն իսկ բնագրին պէս պիտի գրեմ որպէսզի չըլլայ որ կասկածի երթացողներ ըլլան : Կամիս մեր խոհեմ առաջնորդէն տեղեկութիւն տամ . . . Պօլիս որ մտանք խելքովն սրբազան Պատրիարքին միսաֆիր պիտի ըլլար, ամենեւին Պատրիարքն չիճանաչեց, ծառայիդ միսաֆիր է, անգամ մը երկուք դացի իր դրդմամբ Պատրիարքին ըսելու մեր սրբազանէն գոհ եմք ի՞նչու էք ուղբեր ֆիլան, իսկոյն Պատրիարքն պատասխան տուաւ ցաւօք սրտի անխոհեմ, կաշառակեր է, գինեմով է, եւ այլն, կարին չորս էֆէնտիներն առեր . . . անոնց խօսքովն կը նստի կը կանգնի, թէ առաջնորդ է հասարակաց, ասանկ հակառակ խօսքեր, մեծ թշնամին Պատրիարքն է, հիմայ ծառայիդ կը խնդրէ գնա՛ ժողովականներուն այս ըսէ Պատրիարքին այն ըսէ, ասոր նման շատ խօսքեր, մենք ալ շատ մոխի չենք ըներ, արտաքին յայտնի չի ըներ ալ մէկ մարդու, բայց ներքին միտքն կարնոյ առաջնորդութեան համար կը վառի : ա՛ման օր մը յառաջ կարին երթամ տեյի, այսօր հոգեւոր ժողովն օր է, խնդրեց ծառայիդ վար իջիլ, ժողովքին բողոքէ մեր առաջնորդին թշնամին ո՞վ է թող օրթան ելլայ մենք մեր առաջնորդէն գոհ ենք, խայրի խաթէր խաթէմէզ պիտի երթանք, նայինք տակէն ի՞նչ կեկնէ՞ : Յարութիւնն եպիսկոպոսն, ասոնց ամենուն մէկն ալ պէտք չէ որ մոռնայ, այլ ազէկ զիտնայ որ յետինն չար լինի քան զառաջինն :

«Մենք Յարութիւնն եպիսկոպոսին բարեկամ ենք եւ շնորհակալ ենք ինքն ալ մեզի շատ կը սիրէ, բայց ընդհանուր մասնաւորի զոհելը միշտ խղճիս դէմ ըլլալով, այս անգամ ահա՛ այսպիսի գրեցի Յարութիւնն եպիսկոպոսին նկատմամբ, թէ որ ինք զինքն ուղղէ բաւական է, իսկ եթէ չուղղէ այսուհետեւ պիտի շարունակեմ պատմել այսպէս վաւերական կերպով թէ իր անցեալ եւ թէ ներկայ գործքերը : »
